

این توافق آرمانی نیست اما با شرایط زمانی و مکانی بهترین چیزی بود که می توانسته حاصل شود.

بدهد تا ما برایش غنی سازی ۲۰ درصد انجام دهیم. الان اعلام می کنیم به دنیا که به ما اورانیوم طبیعی بدهند تا ما آن را تبدیل به ۲۰ درصد کرده و صفحه سوخت تولید کنیم و بفروشیم. راکتور آب سنگین اراک بحث دیگری است چون زمانی که ساخت آن شروع شد بچه های ما به دنبال این بودند که بتوانند یک راکتور تحقیقاتی دیگری را طراحی کرده و بسازند چون هم به ما راکتور نمی فروختند و هم اینکه راکتور تهران عمر بالای ۴۰ سال داشت و قدیمی بود. با این دلایل راکتور آب سنگین را برای تحقیقات و ساخت رادیو دارو و تست سوخت و مواد... از صفر شروع به طراحی کردند و خود آنها زحمت کشیدند تا به اینجا رسید که یک قدرت است و خارجی ها وقتی می بینند باور نمی کنند که ایران این کار را انجام داده است. همه طراحی ها توسط بچه های ایرانی انجام شده و بخش عمده تجهیزا تاش در ایران ساخته شده و نصب هم توسط خودمان انجام می شود که افتخار بزرگی است. با رسیدن به این افتخار خارجی ها باور نمی کردند که ما بتوانیم راکتور طراحی کرده یا آب سنگین تولید کنیم و گفتند ایران با این توان به سرعت مراتب علمی و فنی را طی می کند و به همین دلیل با این بهانه که ایران راکتور آب سنگین پلوتونیوم تولید می کند که در ساخت سلاح هسته ای به کار می رود، تاکید داشتند ایران باید کار را متوقف کند. البته این را در مذاکره نگفتند چون طرف مقابل دونه و با ما حرف می زد یک راه از طریق رسانه و یک راه از طریق جلسات. ما در جلسات مذاکراتی و توافق ژنو چنین چیزی که راکتور اراک را کنار بگذاریم نداریم فقط نصب نکردن برخی تجهیزات است. اینها گفتند چون اراک در سال ۱۰ کیلو پلوتونیوم تولید می کند احتمال انحراف به مقاصد نظامی را دارد که پاسخ این است که اولاً این سوخت که یک سال می ماند و بیرون می آید هم داغ است و هم رادیو اکتیو دارد که نمی توان نزدیک آن شد و باید با ماشین به استخری منتقل شود تا هم حرارت و هم سطح رادیو اکتیویته آن پایین بیاید. دوم اینکه پس از سرد شدن، این پلوتونیوم برخلاف اورانیوم ماده سمی است و باید از راه دور با آن کار شود، یعنی احتیاج به یک کارخانه فرآوری داریم که دیوارهای عظیم و ضخیمی دارد و با دستهای مکانیکی این سوخت را تکه تکه می کند که ما چنین کارخانه فرآوری برای استحصال نداریم. سوم اینکه این سوخت ۲۴ ساعته تحت نظر دوربین های آژانس است و ما اگر بخواهیم حمل کنیم آنها می فهمند. پس اینها بهانه است اما اینها همیشه بدون منطق و با بهانه وارد کار می شوند که ما برای نشان دادن صداقت خود به افکار عمومی گفتیم ما این راکتور را به نوعی باز طراحی می کنیم که به جای ۱۰ کیلو، کمتر از ۲ کیلو پلوتونیوم در

سال تولید کند که این حرف بازتاب مثبت و خوبی داشت و این تبدیل راکتور آب سنگین به راکتور آب سبک نیست بلکه جوری باز طراحی قلب راکتور را انجام می دهیم که با بالا بردن غنای سوخت راکتور اراک که در حالت عادی اورانیوم طبیعی است، تولید پلوتونیوم کاهش یابد. البته این باز طراحی هزینه دارد که امیدواریم متقبل شوند ولی حسنی هم دارد که امکانات تحقیقاتی ما را بالا می برد.

این مساله می تواند یکی از برگهای مادر توافق جامع با ۵+۱ باشد؟

بله ما می توانیم با استدلال به افکار عمومی نشان دهیم که اینها بهانه جویی است. نکته دیگری که برخی می گویند این است که راکتور اراک متوقف شده در حالی که اصلاً راه نیفتاده بود که بخواهد متوقف شود.

اما قبلاً اعلام شد راکتور آب سنگین اراک تا پایان سال ۹۲ به صورت مجازی تست خواهد شد.

اگر راستش را بخواهید به مرحله ای نرسیده بود که بخواهد تا پایان امسال تست اولیه شود. اما یک اعلام نابجا کرده بودند. متأسفانه برخی کارها را فقط برای تبلیغات انجام می دهیم. من می توانم بگویم اراک را تا ۵ ماه دیگر راه اندازی می کنم اما این کار شوخی نیست و بسیار حساس است و تا از ایمنی آن مطمئن نشوید نمی توان راه اندازی راکتور را انجام داد و در واقع راه اندازی راکتور قبل از ایمن شدن یک خیانت است چون احتمال هر اتفاق فاجعه باری وجود دارد. اگر هم اعلامی شده صحبت کارشناسی و دقیقی نبوده است.

یکی از بحث های چالش برانگیز در توافق ژنو در خصوص حق غنی سازی است. چقدر در توافق نهایی می توانیم اطمینان از رسیدن به این حق داشته باشیم؟ ضمن اینکه طرف مقابل گفته که باید بر مقدار، نیاز، سطح، مکان و... مورد غنی سازی توافق حاصل شود. این قیدها باعث بسته شدن دست ما در آینده نخواهد شد؟

بله این نقدی است که برخی عزیزان که خودی محسوب می شوند به توافق نامه گرفته اند. از نظر تخصصی ما خوراک لازم برای استدلال منطقی در مورد نیاز جمهوری اسلامی ایران و اینکه چرا این غنی سازی باید در این حجم و سطح و مکان باشد را به مذاکره کنندگانمان دادیم و در گروه کارشناسی مورد مذاکره قرار می گیر دواگر آنها با حسن نیت باشند استدلال های ما، قوی و منطقی است، این خودش از پیچ های مهم پرورده است.

افق ایران برای مساله غنی سازی چیست؟ چون ممکن است طرف مقابل یک غنی سازی چند کیلویی در سال و

در آزمایشگاه را هم حق غنی سازی بداند.

قطعا این گونه نخواهد بود. الان راکتور بوشهر ما برای سال دوم در حال تعویض سوخت است و روسها ده سال تضمین سوخت کرده اند که دو سال را خریدیم و یک سال را هم در حال خرید سوخت هستیم و ۷ سال باقی مانده است. ۷ سال دیگر باید چه کنیم؟ یا باید از روسها بخریم و یا خودمان تامین کنیم. ما که نمی توانیم صبر کنیم تا ۷ سال بعد که تمام شد، همان روز، شروع به ساخت کارخانه غنی سازی کنیم. ما راکتور دار خوین را داریم، باروسها برای راکتور های بعدی مذاکره می کنیم و برخی کشورها با ما تماس گرفته اند برای ساخت دیگر راکتورها که همگی نیاز به سوخت دارند. ما برای اینها زمینه تامین سوخت را ایجاد می کنیم اما آمادگی هم داریم که بخریم چرا که نباید برای ساخت راکتور ۵ میلیارد دلار خرج کنیم و بعد بگویند چون اعتماد نداریم به شما سوخت نمی دهیم و آن وقت چه کنیم؟ ضمن اینکه تصمیم مجلس این است که در میان مدت حدود ۵ هزار و در بلند مدت ۲۰ هزار مگاوات برق هسته ای تولید کنیم. ما در این افق ۱۵ ساله باید زمینه های تامین سوخت را ایجاد کنیم و راه دیگری نیست.

در مصاحبه ای که با یک مقام سابق داشتیم معتقد بود:

حرف من این است که وقتی سوخت می خواهد تولید شود چند سال زمان می برد. راه اندازی مجدد کارخانه زمان می برد. غربی ها با سیاست تعطیلی غنی سازی ایران و تعطیلی راکتور اراک و کارخانه آب سنگین و بعد تعطیلی کارخانه سوخت اصفهان پیش می روند. این در حالی است که ما از روز اول که غنی سازی ۲۰ درصد را تعلیق کردیم گفتیم بازگرداندن آن به حالت سابق و ادامه تولید چند ساعت بیشتر زمان نمی برد واقعا چقدر می توان امیدوار بود؟

به نظرم این حرف حرف ناواردی است. اولاً غربی های خواهند سر به تن ما نباشد و این کشف جدیدی نیست که آقایان مطرح می کنند. خود او با ما گفته اگر می توانستیم تاروپود صنعت هسته ای ایران را باز کنیم این کار را می کردم. اما همین حرف یعنی نتوانستیم این کار را انجام دهیم ما که الان غنی سازی را انجام می دهیم، کارخانه آب سنگین کار خود را می کند و همه چیز جلو می رود. نکته اینجا است که ما زمانی نیاز بود که تمام آستانه ها را رد کنیم و باید با سرعت جلو می رفتیم یعنی بحث کمی بر بحث کیفی غلبه داشت اما الان از این آستانه ها عبور کرده ایم و وقت داریم بر روی کیفیت توجه کنیم. چون اگر بخواهیم فقط به کمیت بپردازیم و به کیفیت کاری نداشته باشیم هزینه های ما بالا می رود. این ماشینهای سانتریفیوژ نسل اول ما کارایی خوبی ندارند زیرا برق زیاد مصرف می کنند و زود خراب می شوند. هر کدام هزینه می شود و وقتی زود خراب شوند هدر رفت هزینه هاست و الان به دنبال تولید جنس خوب هستیم تا سرمایه خود را هدر ندهیم. یک زمانی چاره ای نداشتیم اما الان این عجله را نداریم.

الان هم به اندازه ۲ تا ۳ سال مواد اولیه برای تولید صفحات سوخت تولید ۲۰ درصد داریم. برخی در جامعه طوری القا کردند که ۲۰ درصد چیزی است که باید همیشه تولید کنیم در صورتی که چنین نیست اگر تعلیق کردیم برای این است. اصلاً اگر تولید می کردیم می خواستیم آن را در کجا مصرف کنیم؟